



Asiantuntijalausunto eduskunnan ympäristövaliokunnalle

Asia: HE 101/2024 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi rakentamislain muuttamisesta ja eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

sekä

Lakialoite LA 20/2024 vp Lakialoite laiksi rakentamislain 17 §:n muuttamisesta

Hämeen liitto kiittää mahdollisuudesta antaa lausunto ympäristövaliokunnalle rakentamislain muuttamisesta.

Puhtaan siirtymän sijoittamislupaan liittyvä pykäläkokonaisuus on lausuntokierroksen pohjalta kehittynyt toivottavaan suuntaan, mutta se jättää edelleen merkittäviä kysymyksiä avoimeksi. Hämeen liitto korostaa, että vihreän ja digitaalisen siirtymän edistäminen on keskeistä ja on hyvä, että keinoja haetaan laajalti. Edistämistä ei kuitenkaan tule tehdä lyhytnäköisesti siten, ettei harkintaan perustuen voida riittävällä tavalla varmistua esimerkiksi luonnon monimuotoisuuden ja kestäväen yhdyskuntarakenteen edellytysten toteutumisesta jatkossa.

Puhtaan siirtymän sijoittamisluvan teollisuushankkeilla olisi tyypillisesti vaikutusta myös kiinteistön ulkopuoliseen maankäyttöön. Teollisuushankkeet ovat merkittävää maankäyttöä, jolla on mahdollisesti vaikutusta kokonaisen kaupunkiseudun yhdyskuntarakenteelle ja liikennejärjestelmälle. Kaavalla voidaan kestäväällä ja pysyvällä tavalla ratkoa myös kiinteistön ympäristön maankäyttö siten, että toiminta voidaan turvata pitkällä aikavälillä. Kaavoituksen tarkoituksena ei ole osoittaa yksittäisiä rakennuspaikkoja, vaan tarkastella maankäytön tarpeita pitkällä aikajänteellä yhteensovittaen erilaisia intressejä, tarpeita ja reunaehdoja. Tämän sivuuttaminen on ongelmallista. Puhtaan siirtymän sijoittamisluvalla tullaan ratkomaan teollista toimintaa, jonka käytönaikaiset haitat ja rajoitukset ympäröivälle maankäytölle voivat olla merkittäviä.

Lain valmistelussa on korostettu, että sijoittamislupa tulee myöntää, mikäli sen ehdot täyttyvät. Laissa esitetyt reunaehdot ovat kuitenkin tulkinnanvaraisia.

Teollisen mittaluokan hankkeiden vaikuttavuus huomioon ottaen osallisuus (pykälä 63a) ja valitusoikeus (pykälä 179a) on erittäin rajallisella joukolla. On ongelmallista, että osallisyjoukko nähdään vastaavana kuin huomattavasti vähäisemmissä rakentamishankkeissa.



On tärkeää, että kunnan oikeudesta myöntää asemakaavalla suojellulle rakennukselle purkamislupa (pykälä 56) säädetään selvät ja tiukat edellytykset, eikä sen tule koskaan olla ensisijainen ratkaisu. Valitusoikeuden rajaaminen museoviranomaisen osalta on valitettavaa ja jättää paikallisen rakennetun kulttuuriympäristön arvot osittain lainsuojattomaan tilaan kunnan itse määrittäessä sekä paikallisia arvoja että niiden purkamista.

Hämeen liitto kiinnittää huomiota rakentamislain kokonaisuudessa rakennusvalvonnan työmäärän ja vastuun kasvuun. Uudessa lakialoitteessa (Lakialoite LA 20/2024 vp) esitetään, että kuntien veloitteita rakennusjärjestyksen laatimisessa kevennettäisiin. Käsittelyn määräajat (pykälä 68a) yhdistettynä esitykseen rakennusjärjestyksen oleellisesta keventämisestä sekä maakuntakaavoituksen ohjausvaikutuksen heikentämisestä (alueidenkäyttölaki) lisäävät rakennusvalvonnan työtä ja osaamisen tarvetta. Rakennusvalvonnan on jatkossa pystyttävä käsittelemään yhä laajempia tietomääriä ja selvityksiä heikommalla ennakoivalla ohjauksella, kun sekä kaavoituksen että rakennusjärjestyksen roolia heikennetään.

Lopuksi Hämeen liitto toteaa, että lähtökohtaisesti lakiuudistuksen tavoite on hyvä, mutta toivoo että valiokunta kiinnittää huomiota erityisesti edellä kuvattuihin seikkoihin sekä siihen, että lakiuudistuksessa huolehditaan riittävästi muutosten vaikutuksesta luonnon monimuotoisuuteen ja hankkeiden ympäristövaikutuksiin vaikuttaviin asioihin.